

Tendències

El llarg camí cap a la igualtat

JOSEP CORBELLA
Barcelona

Es tracta d'una discriminació tan subtil que els qui la cometem ni se'n adonen. Són investigadors que defensen que homes i dones han de tenir les mateixes oportunitats de desenvolupar una carrera científica. Però quan han d'avaluar els candidats per treballar en un laboratori, sense adonar-se'n, consideren que els homes són més competents i es mereixen un sou més alt que les dones.

Ho ha demostrat una investigació de la Universitat de Yale

Sense adonar-se'n, molts científics creuen que els homes estan més capacitats per a la investigació

(EUA) que qüestiona la idea estesa que si no hi ha més dones investigadores és perquè anteposen la família a la carrera científica. Sense negar que les opcions personals influeixen en la trajectòria professional, l'equip de Yale ha demostrat que les dones es troben amb prejudicis latents que frenen la seva carrera investigadora.

Un resultat preocupant, segons els autors de l'estudi, és que homes i dones consideren per igual que les dones són menys competents que els homes per treballar en un laboratori. "La conducta de les persones està modelada per derives que són el resultat de l'exposició repetida a estereotips culturals dominants", escriuen els investigadors a la revista *PNAS*, on han presentat els resultats del treball. "Fins i tot les persones més igualitàries, i tant homes com dones, tenen sovint aquestes derives subtils de gènere".

En la investigació, 127 professors de sis universitats dels EUA han avaluat una persona que s'oferia per a un càrrec de cap de laboratori. Es van escollir grans universitats amb una forta tradició investigadora i professors de física, química i biologia. Eren, per tant, persones entrenades per analitzar dades objectives de manera racional. Tot i així, quan se'ls va presentar el currículum d'un candidat, van anteposar els prejudicis als mèrits de l'aspirant. El currículum era idèntic en tots els casos, excepte pel detall que el nom del candidat podia ser d'un home (John) o d'una dona (Jennifer). Tot i que els candidats eren ficticis, els participants en l'estudi pensaven que eren reals i que la seva avaluació es tindria en compte a l'hora de contractar-los.

El currículum corresponia al perfil d'un investigador jove i prometedor però no extraordinari. A l'hora d'avaluar-ne la competència en una escala d'1 a

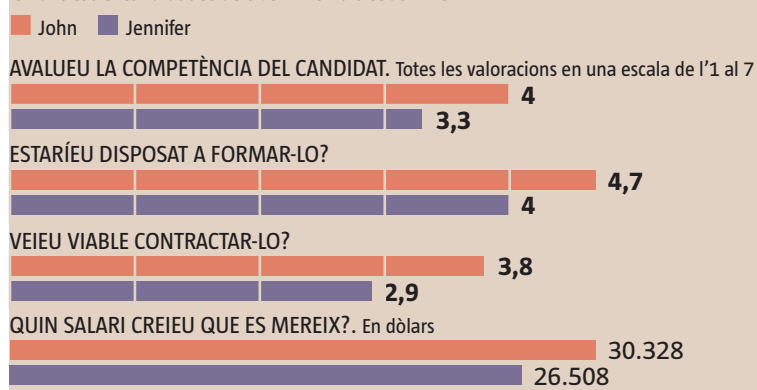
La biòloga Camilla Iannone, en primer pla, al Centre de Regulació Genòmica, envoltada d'homes

Una discriminació subconscient limita la promoció de les dones en les carreres científiques

SEXISME al laboratori

Els homes semblen més competents encara que no ho siguin

Resultats d'un estudi en què 127 professors universitaris dels EUA avaluaven una persona que s'oferia per a un lloc de tècnic de laboratori. La sol·licitud era igual excepte en un detall: en uns cas el candidat es deia John i en altres Jennifer

FONT: PNAS

LA VANGUARDIA

7, li van donar una puntuació mitjana de 4 si es deia John i de 3,3 si es deia Jennifer. Van sortir diferències semblant quan van preguntar als professors universitaris si estarien disposats a formar-lo o si els semblava que el candidat podia ser contractat (vegeu el gràfic). Quan els van demanar que proposessin un sou, van dir, amb la millor intenció, que en John es mereixia guanyar un 14% més que la Jennifer: 30.328 dòlars l'any per a ell; 26.508 per a ella.

"Ens va sorprendre veure com n'eren, els resultats, de consistents", ha declarat Jo Handelsman, directora de la investigació, a *The New York Times*. La discriminació subconscient contra les dones es va observar igualment en els camps de la física, la química i la biologia. Es va donar tant

entre catedràtics com entre professors de rang més baix. Va ser independent de si qui avaluava era un home o una dona. I també va ser independent de l'edat del professor que avaluava, la qual cosa indica que la discriminació no tendeix a atenuar-se entre les generacions més joves.

Són resultats "molt interessants que fan pensar", destaca Maria Blasco, directora del Centro Nacional de Investigaciones Oncológicas (CNIO) de Madrid. "Fins ara semblava que si hi ha menys dones que homes al món de la investigació era per decisió de les dones mateix, que opten per abandonar la carrera científica. Aquests resultats mostren que hi ha un masclisme inconscient, de petita intensitat però persistent, que també hi influeix".

Els autors de la investigació adverteixen que "molts investigadors joves depenen del feedback

Fins i tot les dones científiques consideren millor un noi que una noia amb el mateix currículum

que reben [d'altres investigadors] per avaluar les seves possibilitats", segons escriuen a *PNAS*. "Si a les dones se les jutja de manera esbiaixada sobre la competència i les opcions que tenen d'aconseguir una feina, si reben menys suport i menys com-

MARIA LOIS

Biòloga del Centre de Recerca en Agrigenòmica

“Les dones no podem renunciar al fet de ser dones, i la conciliació entre carrera i família és un problema greu. Però una part important de la feina científica consisteix a pensar i, per descomptat, tenir fills no et fa pas tornar més ximple”

XAVIER CERVERA

pensacions financeres que els seus col·legues masculins, pot ser que s'estimin més retirar-se de les carreres científiques”.

Reconèixer que aquest problema existeix “és un avenç, és un primer pas per mirar d'evitar-lo”, destaca Camilla Iannone, biòloga del Centre de Regulació Genòmica (CRG) que el març va organitzar el simposi *Dones en ciència*. Però adverteix que resoldre'l no serà fàcil ni ràpid perquè “és un problema molt complex; caldria canviar de mentalitat des de la base”, començant pels valors i els estereotips que s'inculquen des de la infantesa.

Precisament perquè el problema es deriva d'estereotips que s'inculquen a la infantesa, amb les iniciatives per ajudar les científiques a conciliar família i feina no n'hi haurà prou per resoldre'l. Els autors de l'estudi proposen que s'intentin establir criteris com més objectius i transparents millor a l'hora de seleccionar investigadors joves. I que se sensibilitzi els científics sobre aquesta discriminació sexista per reduir-ne l'impacte.

A les noies que vulguin dedicar-se a la ciència, “els diria que no es rendeixin”, aconsella Maria Blasco, que ha superat tots els obstacles fins a ser reconeguda com una de les líders mundials en la investigació dels telòmers. “Probablement s'hauran d'esforçar més per compensar una situació de discriminació, però els diria que no es desanimin i que intentin transmetre com són de bones”.

Les xifres segons sexes

A L'INSTITUT. A Espanya, als 17 anys han abandonat els estudis un 29,8% de nois i un 19,9% de noies, segons dades de l'any 2010 del Ministeri d'Educació

A LA UNIVERSITAT. Hi ha més dones que homes a les universitats: un 54,7% dels alumnes de llicenciatura i un 52,3% dels de doctorat són noies

CIÈNCIES, TECNOLOGIA I MATEMÀTIQUES. Les carreres de ciències, tecnologia i matemàtiques són majoritàriament masculines. En aquestes carreres hi ha més del doble d'homes (15,3 graduats per mil habitants, segons dades del 2007) que de dones (6,9 per mil)

FRACTURA SALARIAL

34%

A Espanya, el sou mitjà brut dels homes és un 34% superior al de les dones

FONT: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA: 2010

EN CARRERES D'INVESTIGACIÓ. A Espanya, un 3% de la població activa masculina es dedica a la investigació; entre dones, el percentatge cau l'1,9%

MÉS BIÒLOGUES QUE ENGINYERES. Un 54% dels doctorats en ciències de la vida són dones. En ciències físiques, el percentatge baixa al 47%. En matemàtiques, al 40%. En informàtica, al 23%. I en enginyeria, al 16%

DIFÍCIL DE CONCILIAR. Als Estats Units, un 70% dels homes investigadors són casats i amb fills dotze anys després del doctorat. En les dones, el percentatge només és del 44%

PREMIS NOBEL

17

Només 17 premis Nobel científics s'han concedit a dones des del 1901 (10 de medicina, 4 de química, 2 de física i 1 d'economia). Marie Curie (a la imatge) és l'única que l'ha guanyat dues vegades

L'androcentrisme, heretat del passat, encara impregna la societat i impedeix la igualtat real de gènere

Trencar la inèrcia

ALEX GARCIA/ARXIU

Els experts conviden a reflexionar sobre la manera de consolidar la igualtat, des de la infantesa i tot

CELESTE LÓPEZ
Madrid

L'androcentrisme (mirada masculina del món) impregna el pensament científic, filosòfic, religiós i polític des de fa segles. Així és com els experts en gènere expliquen per què avui dia, i malgrat les moltes veus que cada dia clamen per la igualtat d'oportunitats, homes i dones continuen reproduint una visió masculina de la vida. D'aquí ve que les nenes es continuïn inclinant pel rosa i els nens pel blau, que les primeres somiïn ser princeses i els segons futbolistes. També ve d'aquí que les dones es refugien en la família mentre que els segons opten per la feina... I que la primera imatge que a la majoria li passa pel cap quan pensa en un ascens continuï sent la d'un home, per sobre de la d'una dona, per bon currículum que tingui...

Els experts reconeixen que l'androcentrisme que impregna la societat és molt difícil de canviar. Està imprès en la memòria d'homes i dones durant segles. La prova la trobem en la literatura, assenyala Susana Guerrero Salazar, doctora en Filologia Hispànica per la Universitat de Màlaga, que insisteix que el llenguatge sexista que ha imperat i que impera en la societat reflecteix la concepció del món.

Hi ha avenços, o caldrà esperar dècades o fins i tot segles perquè aquesta visió androcentrista quedi superada?

Guerrero Salazar fuig de l'alarmisme. Professora de cursos de formació de docents en qüestions de gènere, Susana Guerrero té clar que la fi de la discriminació femenina vindrà amb la formació.

“El problema de la tradició és que s'assumeix sense una reflexió prèvia; és a dir, la gent fa determinades coses perquè sempre s'han fet de la mateixa manera. No és conscient dels seus actes. Però quan tu els poses el que anomenem les ulleres de gènere, els expliques amb dades objectives qui-

ELS PUNTS FORTS

Llei i formació, vies per lluitar contra la discriminació

na és la realitat, els ensenyos estudis científics que parlen de discriminació... els trenques els esquemes. I en aquestes matèries són tan clares les evidències que als que hi reflexionen no els queda més remei que afegir-se al carro contra la discriminació, tant homes com dones”, assenyala. “Si fins i tot la Reial Acadèmia de la Llengua (RAE) ha de reconèixer aquestes evidències!”, exclama.

L'altra pota sobre la qual se sustenta el canvi social és la llei. Unes normes que accelerin aquest canvi de mentalitat es consideren imprescindibles, per bé que fins al moment els avenços són limi-

tats. La llei d'igualtat (2007) va suposar un avenç clar en aquesta matèria, tot i que avui dia els resultats són escassament visibles. L'aposta que feia per imposar els canvis des dels estaments més elevats, establint un sistema de quotes a la direcció de les grans empreses, no ha donat els resultats que s'esperava perquè l'acció ha quedat limitada a recomanacions.

Però ara la situació pot canviar. La vicepresidenta de la Comissió Europea, Vivian Reding, treballa en una norma que obligui els estats membres a establir quotes de representació del “gènere infra-representat” en els consells de les empreses que cotitzen a la borsa. Sorpren especialment en una dona que fa uns anys es manifestava clarament en contra d'un sistema de quotes. Però després de reflexionar-hi i analitzar la situació, després de saber la realitat, el seu posicionament va canviar.

“La igualtat s'ha de començar des de dalt, perquè si no no avancem. Cal establir la paritat a les grans empreses que cotitzen a la borsa, perquè les dones tinguin un referent que demostrï que s'hi pot arribar i així modificar les inèrcies”, va assenyalar la comissària Reding, que a més pensa que és “més efectiu”. Segons va explicar dijous passat a Cadis la vicepresidenta de la Comissió Europea, “està demostrat que les empreses dirigides per dones estan més ben gestionades perquè són més pràctiques i organitzades”.